

Şehir Hastaneleri Gerçeği Söyleşisi Düzenlendi...

KAMU ŞEHİR HASTANELERİNDE ENKAZ DEVRALACAK

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) İzmir Şubesi'nin 50. Kuruluş Yılı Dönümü etkinlikleri kapsamında "Şehir Hastaneleri Gerçeği Söyleşisi" düzenlendi. Söyleşide konuşan Prof. Dr. Kayıhan Pala, "kamu-özel" ortaklığı modeliyle inşa edilen şehir hastanelerine sadece kira bedeli olarak 30.3 milyar dolar ödemeye yapılacağına dikkat çekti. Mustafa Sönmez ise bu modelle yapılması planlanan tüm projelerin durdurulması çağrısı yaparak, küresel sermayenin sağladığı finansman yükünün kamuya kalacağı uyarısı yaptı.

EMO İzmir Şubesi'nin 50. Kuruluş Yılı Dönümü etkinlikleri kapsamında Şehir Hastaneleri Gerçeği Söyleşisi 3 Ekim 2018 tarihinde Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi'nde düzenlendi. Prof. Dr. Kayıhan Pala ve Mustafa Sönmez'in katılımıyla düzenlenen söyleşiye, İzmir Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Funda Barlık Obuz da kolaylaştırıcı olarak katılım sağladı.

EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Şebnem Seçkin Uğurlu'nun açılış konuşmasıyla başlayan söyleşide ilk sözü Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Kayıhan Pala aldı. Sunumuna "Şehir hastanesi nedir?" sorusuna yanıt vererek başlayan Pala, kamu-özel ortaklığına şu ifadelerle özetledi:

"Kamu özel ortaklığı, devletin bir özel şirket grubuyla uzun süreli sözleşme ilişkisi kurması esasına dayanan bir yatırım ve hizmet modelidir. Bu modelde hastane özel şirketler tarafından inşa edilerek devlete 25 yıl kiraya verilmekte, devlet de hem şirketlere kira ödemekte hem de 'çerçirdek hizmet' dışındaki hizmetleri bu şirketlere devretmektedir."

Şimdiye kadar Yozgat, Isparta, Mersin, Adana, Elazığ ve Kayseri'de şehir hastanelerinin açıldığını kaydeden Pala, 2018'de 5, 2019'da 6 yeni şehir hastanesinin açılmasının

planlandiğini belirtti. Çoğunlukla medikal, inşaat ve finans şirketlerinden oluşan bir grubun ihaleleri aldığını kaydeden Pala, arazi ve bina projesi maliyetlerinin kamu tarafından üstlenildiğini vurguladı. Yüzde 70'lik yatak doluluğu garantisi verildiğini hatırlatan Pala, inşaat ve işletme dönemindeki bakım-onarım hizmetlerinin de şirketler tarafından yürütüleceğini anlattı. Sağlık Bakanlığının bu şirketlere 25 yıl boyunca kira ve bakım-onarım ücreti ödeyeceğini vurgulayan Pala, ayrıca şirketlerin hastanedeki ticari alanlardan, yürüteceği tıbbi destek ve diğer destek hizmetlerinden de kazanç sağlayacağına belirtti.

Döviz Sepetine Endekli

"Ticari sır" gerekçesiyle proje ve sözleşmelere ilişkin bilgilerin kamuoyundan gizlendiğini ifade eden Pala, Sayıştay'ın bile sözleşme ve eklerine ulaşamadığını vurguladı. Kamunun 25 yıl boyunca ödeyeceği bedellerin enflasyon ve döviz sepetine bağlı olarak artacağını bildiren Pala, hastanelerin topluma maliyetlerinin tahmin edilemeyeceğini çok üstünde olabileceğine işaret etti. Hastanelerdeki "ileri teknoloji ve yüksek mali kaynak gerektiren" hizmetlerinde şirketlere bırakıldığını belirten Pala, ameliyathaneler, yoğun bakım üniteleri, robotik cerrahi gibi birimlerden de ayrıca gelir elde edeceklerine dikkat çekti. Şehir hastanelerinin kent dışında olması ve diğer hastanelerin kapatılması nedeniyle hastaların erişim sorunları yaşadığını kaydeden Pala, Adana'da 5 yıl önce inşa edilen yeni hastanenin bile şehir

hastanesine geçiş sürecinde kapatıldığı bildirdi.

Şehir hastanesi modelinin Dünya Bankası'nın 2002'den bu yana raporlarına yansıyan, devlet hastanelerinin kademeli olarak özel hastanelere dönüştürülmesi kapsamında uygulandığı vurgulayan Pala, Adana şehir hastanesinin finansmanında Dünya Bankası'nın bizzat rol aldığını hatırlattı. Modelin ilk kez uygulandığına İngiltere'de hastanelerin kamu finansmanı ile kurulmasına geri dönüldüğünü belirten Pala, İngiltere'de raporlara şehir hastanelerinin yüzde 70'lere varan oranlarda daha pahalı olduğunun yansıdığını vurguladı.

30.3 Milyar Dolarlık Yük

Yatak sayısı yükseldikçe verimin düştüğüne ilişkin çok sayıda bilimsel araştırma olduğunu değinen Pala, şehir hastanelerinde hasta yatağı başına maliyet 243 dolarken, 2016 rakamlarıyla 150 yataklı tam teşekküllü özel hastane için bir yatağın maliyetinin 270 TL olduğunu kaydetti. Türkiye'de şehir hastanelerin sözleşme değerinin toplamda 10.6 milyar dolar olduğuna belirten Pala, "Bu hastaneler için 25 yılda sadece kira bedeli olarak 30.3 milyar dolar ödenecektir. Şirketlere bırakılan diğer bedeller göz ardı edilse bile dolar bazında bu kadar kârlı başka bir yatırım olamayacağı rahatlıkla söylenebilir" diye konuştu.

Şehir hastanelerinin sözleşmelerinin gizli olduğuna işaret eden Pala, konuşmasında İngiltere'de sözleşme bedelinin nihai bedelin çok altında kaldığı örnekler sundu. Modelin

sübvansiyonlar, hibeler ve garantiler şeklinde daha fazla kamu desteğiyle sürdürülmek zorunda olduğuna işaret eden Pala, uzun vadeli ve güvenilir çözümler içermediğine vurgu yaptı. Uzun vadeli sözleşmelerin demokratik olamayacağını ifade eden Pala, "30 yıllık bir sözleşme demokratik değildir; çünkü bir siyasetçinin faal olabileceği sürenin ötesindedir. Öyle ki, önemli giderler gündeme geldiğinde bu işlerin altındaki siyasetçiler çoktan sahneden çekilmiş olacaktır ve zamanında yapılan yanlışların faturası da torunlarımıza çıkacaktır" diye konuştu.

"Kaynak Aktarma Modeli"

Şehir hastanelerinin daha fazla kâr için personel giderlerini azaltmaya yöneleceğini vurgulayan Pala, İngiliz Tabipler Birliği'nin "hasta bakımı için gereken kaynakların özel şirketlere aktarıldığını" tespit ederek, kamu-özel ortaklığı modelinin terk edilmesi çağrısı yaptığını kaydetti. Pala, İngiltere'de 60 milyar sterlinlik yatırıma karşılık 2040 yılına kadar 199 milyar sterlin geri ödeme yapılacağını bildirdi.

Şehir hastanelerinin sanılan aksine kentlerdeki toplam yatak sayısını artırmadığını dikkat çeken Pala, İzmir'deki planlanan 2 şehir hastanesinin açılmasıyla birlikte, kapatılacak hastanelerde daha fazla yatak olması sebebiyle 241 yatağın eksileceğine dikkat çekti.

Fikrin Sahibi IMF ve Dünya Bankası

Prof. Dr. Kayıhan Pala'nın ardından söz alan İktisatçı-Yazar Mustafa Sönmez ise şehir hastaneleri modelinin, havalimanlarına yolcu, köprülere, otoyollara geçiş garantisi verilen daha büyük bir fotoğrafın parçası olduğuna vurgu yaptı. Uluslararası sermaye tarafından gelişmekte olan ülkelere, kamusal hizmet için inşa edilen havalimanı, köprü gibi yatırımları da içine alacak şekilde modelin dayatıldığını bildirdi. Kamu kaynaklarını özel sektör tarafından kullanması için yaratılan modelin IMF ve Dünya Bankası tarafından geliştirildiğini ifade eden Sönmez, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bu model küreselleşme öncesinde yoktu. IMF ve Dünya Bankası'nın

'devlet ekonomiyeye burnunu sokarsa, kamu kaynakları verimsiz kullanılır' öngörüsüne dayalıdır. Kamu kaynaklarını şirketlere tarafından kullanılırsa tüm toplumun kazanacağı savıyla devletin küçültülmesini öngördüler. Önce Türk Telekom gibi kamu bazı işletmeleri özelleştirildi. Sonrasından özelleştirmeler tüm kamu işletmelerine yayıldı. Hatta satılmayan kamu işletmelerinin kapatılması gündeme getirildi. Böylece devlet telekomünikasyon, enerji, maden gibi alanlardan bütünüyle çıktı. Şimdi bunu eğitim ve sağlıkla sürdürmek istiyorlar. Şehir hastaneleri bu girişimin en önemli parçasıdır."

Kamunun temel görevi sayılan köprü, yol yapma gibi işlerin bile özel sektöre gördürüldüğüne dikkat çeken Sönmez, bu projelerin verilen alım-geçiş ve hasta garantileriyle uluslararası finans kuruluşlarından alınan kredilerle yapıldığını ifade etti. Firmaların aldıkları dış kredilere kamunun "kefil" edildiğine vurgu yapan Sönmez, "Finansman dış krediyle sağlandığından bu şirketlere döviz bazlı garantiler veriyor. Yatırımların verimsiz olması nedeniyle eksik araç, yolcu, hasta için gelir garantisi verilmesi, uluslararası sermaye için riski ortadan kaldırtıyor" diye konuştu.

"İşin Gösterişli Kısmı Bitti"

Bu sözleşmelerin önemli bir bölümü ABD'nin faiz artırımı yaparak, "para bolluğunun bittiğini" ilan ettiği 2013 sonrası imzalandığına dikkat çeken Sönmez, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"10 yılda döviz sadece yüzde 14 artmıştı. AKP, ilk yıllarında bu ucuz dövizden nimetlendi. Kitle desteğini sağlayan ve yüzde 30 dolayındaki oranlarını artıran, yol, hastane gibi yatırımları bu dönemde gerçekleştirdiler. Şehir hastaneleri modeli İngiltere ve Kanada dışında uygulanmamış, onlarda vazgeçme aşamasına gelmişler. Ama yine de 'beş yıldızlı otel standartı' propagandasıyla kitle desteğini büyütme için bu projeye girdiler. Bugüne kadar 6 tanesi bitirdiler ama halen inşaatları sürenler ve planlananların akıbeti belirsiz. Şirketler döviz bazlı sözleşmeler, dış finansman yükü ve ithal malzeme maliyetlerinin artması nedeniyle zor bir dönem geçiriyorlar."

"Kamu Enkaz Devralacak"

Yolcu garantisinin de yetmediği için üçüncü havalimanı için alınan finansmana Devlet Hava Meydanları İşletmesi'nin (DHMI) kefil edildiğini ortaya çıktığını hatırlatan Sönmez, "İşin gösterişli, şatafatlı kısmı bitti. Alınan dış borçların ödenemeyeceği, yükün devlete kalacağı günlere doğru gidiyoruz. Bu modelin seçmeni de memnun etmeyeceği ortadadır. Doğru olan başlamamış projeleri hemen durdurmaktır" diye konuştu.

Dünya genelinde Arjantin dışında bu boyutta enflasyonla karşı karşıya kalan başka bir ülke olmadığını ifade eden Sönmez, şöyle devam etti:

"Şimdiden yüzde 25-30 düzeylerine ulaşan yapışkan bir enflasyonla karşı karşıyayız. Bu yükseklikteki enflasyon çok ciddi bir bükülme yaratır. Genel ekonomiyi sarsan bu gelişmeler; hem devletin hem de şehir hastanelerinin işletmecisi şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirmesine engel olacaktır. Bu binalar ister istemez kamulaştırılacaktır. Ama kamu yönetiminde işletilse de verimsiz büyüklükleri, yer seçimi ve kötü mimarileri nedeniyle vergi mükellefleri için yük oluşturmaya devam edeceklerdir."

Şirketlerin iflas etmesi durumunda kullandıkları dış kredilerinin kamuya kalacağına vurgu yapan Sönmez, "Bu durumda biz yurttaşlar yani vergi mükellefleri; daha az sosyal yardım, daha az sağlık, daha az eğitim hizmeti alacağız. Bu kelimenin tam anlamıyla bir enkazdır" ifadeleriyle sözlerini tamamladı.

